

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій
і образотворчого мистецтва*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Лариса РАЦ
“ 31 ” вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Скульптура

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Гуменюк Б. О. Скульптура : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2022. 13 с.

Розробник:

Гуменюк Богдана Олександрівна – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва (протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.).

Голова циклової комісії

Віталій ПИСАРЕНОК

1. Вступ

Важливою складовою частиною навчально-виховного процесу на факультетах художньо-естетичного спрямування педагогічних навчальних закладів країни є курс «Скульптури». Основним змістом курсу є розкриття найважливіших етапів у вивченні історії розвитку скульптури, як виду образотворчого мистецтва, вивчення прийомів роботи і засобів виразності аналіз їх основних напрямків і стилів, характеристика видів, жанрів і окремих творів скульптури.

Курс «Скульптура» є однією з провідних дисциплін у підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка має забезпечити практичну та методичну готовність здобувачів освіти до організації і проведення урочної, позакласної, навчально-виховної роботи з образотворчого мистецтва.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Скульптура» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
Кількість кредитів ECTS: – 4,5	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна		
Змістових модулів – 6	Спеціальність 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки:		
		2-й	3-й	
Загальна кількість годин – 135		Семестри		
		4	5	6
Тижневих годин аудиторних – 2;2;1 самостійної роботи студента – 1,1, 1, 1.	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Практичні		
		38	32	20
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Самостійна робота		
		22	13	10
		Вид контролю: екзамен – 6		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи індивідуальної роботи становить – 65% до 35%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Скульптура» є формування у майбутніх учителів системи теоретико-методологічних знань, умінь і навичок у виконанні рельєфного та трьохвимірного зображення, що передбачає опанування різними техніками академічної та декоративної скульптури, при використанні м'яких матеріалів для ліплення. Розвиток у здобувачів освіти просторового мислення, сприйняття творів мистецтва скульптури, розуміння їх змісту та призначення; поглиблене вивчення пластики; засвоєння здобувачами освіти теоретичних та методологічних матеріалів з курсу.

Основні завдання курсу:

- ознайомити здобувачів освіти зі скульптурою як одним із видів образотворчого мистецтва, з її видами, жанрами, призначенням; історичними відомостями появи та розвитку скульптури у різних країнах світу;
- ознайомити із основними видами скульптурних зображень, різними техніками виконання та технологіями роботи з різними матеріалами;
- розвивати відчуття просторової форми;
- формувати систему знань, умінь і навичок для виконання практичних завдань, застосовуючи різні техніки ліплення;
- навчати послідовності створення виробів образотворчого та декоративного мистецтва;
- розвивати творче мислення, зорову пам'ять, уяву, художні здібності;
- формувати естетичні смаки;
- виховувати любов до української народної творчості;
- розвивати творчі здібності та художню індивідуальність у здобувачів освіти;
- розкривати зміст, науково-теоретичні основи і методику вивчення скульптури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

Програмні результати навчання

РН3 Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

РН16 Володіти теоретико-методичними знаннями у галузі образотворчого мистецтва, принципами та закономірностями організації навчання образотворчому мистецтву в закладах загальної середньої освіти.

РН17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

РН19 Виявляти здатність до створення власних художніх задумів, розробляти ескізи, проекти, виконувати та презентувати творчі роботи.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Скульптура як вид мистецтва

Тема 1. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Історичні відомості з розвитку скульптури. Види і жанри скульптури. Вивчення видів (кругла скульптура, рельєф) та жанрів (портрет, тематична композиція, анімалістичний жанр) скульптури. Види скульптури за змістом і функціями (монументальна, монументально-декоративна, станкова, скульптура малих форм, паркова скульптура). Технологічні особливості виготовлення і вибір інструментарію відповідно до матеріалу та призначення самої скульптури.

Змістовий модуль 2. Пластична орнаментика

Тема 2. Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка. Види орнаментів. Послідовність виконання. Деталізація роботи.

Тема 3. Ліплення тематичного натюрморту в барельєфі. Поняття - барельєф. Створення ескізу. Послідовність виліплення натюрморту. Загальний аналіз роботи, деталізація.

Тема 4. Ліплення тематичної композиції в горельєфі. Термін - горельєф. Послідовність виконання горельєфів. Загальний аналіз роботи, деталізація.

Тема 5. Ліплення тематичної композиції у контрельєфі. Що таке – контрельєф? Послідовність виконання роботи. Деталізація композиції.

Тема 6. Ліплення виробів народних промислів. Історія виробів народних промислів. Види, послідовність виконання та деталізація.

Змістовий модуль 3. Анімалістична скульптура

Тема 7. Ліплення птахів з натури. Конструктивна будова птаха. Послідовність ліплення. Деталізація роботи.

Тема 8. Ліплення звірів з натури. Спостереження за звірами. Конструктивна будова тіла звірів. Послідовність виконання. Аналіз і деталізація роботи.

Змістовий модуль 4. Ліплення портрету

Тема 9. Ліплення маски людини з гіпсового зразка. Послідовність виконання маски людини. Створення основи, ліплення частин голови.

Тема 10. Ліплення рельєфної, тематичної композиції з маскою людини.

Створення ескізу тематичної композиції. Послідовність виконання.

Тема 11. Ліплення тематичної композиції в горельєфі. Виконання ескізу горельєфу. Створення основи. Виліплення деталей тематичної композиції. Детальний аналіз роботи.

Тема 12. Ліплення поясного портрета з руками та вираженням емоційного стану натурника. Конструктивна будова поясного портрета. Послідовність виконання.

Змістовий модуль 5. Ліплення фігури людини та багатофігурних композицій

Тема 13. Ліплення фігури людини з гіпсового зразка. Конструктивна будова фігури людини. Детальний аналіз. Послідовність виконання.

Тема 14. Ліплення етюду одягненої постаті людини. Конструктивна будова фігури людини. Детальний аналіз. Послідовність виконання одягненої фігури людини.

Змістовий модуль 6. Тематична композиція у скульптурі

Тема 15. Ліпка тематичної скульптурної композиції з фігурою людини. Вибір теми композиції та створення ескізу. Проробка деталей. Завершення композиції.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	Денна форма				
		у тому числі				
	лекц.	сем.	практ	лаб.	С.р.	
<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>4.</i>	<i>5.</i>	<i>6.</i>	<i>7.</i>
2 курс 4 семестр						
Змістовий модуль 1. Скульптура як вид мистецтва						
Тема 1. Вступ. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Види і жанри скульптури. Історичні відомості з розвитку скульптури.	7	-	-	4	-	3
Змістовий модуль 2. Пластична орнаментика						
Тема 2. Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка.	8	-	-	5	-	3
Тема 3. Ліплення тематичного натюрморту в барельєфі.	8	-	-	5	-	3
Тема 4. Ліплення тематичної композиції в горельєфі.	8	-	-	5	-	3
Тема 5. Ліплення тематичної	8	-	-	5	-	3

композиції в контрельєфі.						
Тема 6. Ліплення виробів народних промислів.	7	-	-	4	-	3
Змістовий модуль 3. Анімалістична скульптура.						
Тема 7. Ліплення птахів.	7	-	-	5	-	2
Тема 8. Ліплення звірів.	7	-	-	5	-	2
Разом за 4 семестр	60			38		22
Разом годин за навчальним планом.	60			38		22
3 курс 5 семестр						
Змістовий модуль 4. Ліплення портрету.						
Тема 9. Ліплення голови людини з гіпсової моделі	9			6		3
Тема 10. Ліплення рельєфної, тематичної композиції з маскою людини.	13			10		3
Тема 11. Ліплення тематичної композиції в горельєфі.	7			4		3
Тема 12. Ліплення поясного портрета з руками та вираженням емоційного стану натурника.	16			12		4
Разом за 5 семестр	45			32		13
Разом годин за навчальним планом.	45			32		13
3 курс 6 семестр						
Змістовий модуль 5. Ліплення фігури людини та багатофігурних композицій.						
Тема 13. Ліплення фігури людини з гіпсового зразка.	10			6		4
Тема 14. Ліплення етюду одягненої постаті людини.	6			4		2
Змістовий модуль 6. Тематична композиція у скульптурі.						
Тема 15. Ліплення тематичної скульптурної композиції з фігурою людини.	14			10		4
Разом за 6 семестр	30			20		10
Разом годин за навчальним планом.	30			20		10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Види і жанри скульптури. Історичні відомості з розвитку	4

	скульптури.	
2	Ліплення рослинного орнаменту з класичного гіпсового зразка.	5
3	Ліплення тематичного натюрморту в барельєфі.	5
4	Ліплення тематичної композиції в горельєфі	5
5	Ліплення виробів народних промислів.	5
6	Ліплення тематичної композиції в горельєфі.	4
7	Ліплення птахів.	5
8	Ліплення звірів.	5
9	Ліплення рельєфної, тематичної композиції з маскою людини.	6
10	Ліплення голови людини з гіпсової моделі.	10
11	Ліплення короткочасного етюду голови натурника.	4
12	Ліплення поясного портрета з руками та вираженням емоційного стану натурника.	12
13	Ліплення фігури людини з гіпсового зразка.	6
14	Ліпка скульптурної тематичної композиції з фігурою людини.	4
15	Ліплення тематичної композиції в контрельєфі.	10
	Всього годин	90

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин
1.	Ознайомлення з матеріалами та обладнанням для скульптури.	3
2.	Зображення в барельєфі абстрактної композиції з вираженою тематикою.	3
3.	Зображення квітів в горельєфі.	3
4.	Ліплення скульптурної композиції на українську тематику.	3
5.	Ліплення групи птахів на довільну тему з відображенням пропорцій і пластики форми.	3
6.	Ліплення фантастичних істот, звірів з відображенням пропорцій і пластики форми.	3
7.	Ліплення голови людини з гіпсової моделі (аналіз, та доопрацювання лабораторного завдання).	2
8.	Ліплення етюду голови натурника.	2
9.	Ліплення тематичного поясного портрету.	3
10	Ознайомлення з творами мистецтва скульптури.	3
11	Ліплення тематичної композиції з фігурою людини з відображенням пропорцій і пластики форм, певного настрою	3

12	Зображення квітів в горельєфі.	4
13	Ліплення скульптурної композиції на вільну тему.	4
14	Ліплення тематичного поясного портрету	2
15	Вивчення пропорцій голови людини. Скелет. М'язова система.	4
	Всього годин	45

8. Теми рефератів

1. Скульптура Древнього Китаю.
2. Анімалістична скульптура в Індії.
3. Кістка і ріг - як матеріал для скульптури.
4. Творчість італійських скульпторів в період розквіту епохи Ренесансу.
5. Релігійний жанр в скульптурі.
6. Сучасна скульптура в Україні.
7. Сучасні матеріали для скульптури.
8. Мистецтво пластики періоду Київської Русі.
9. Медальна скульптура.
10. Скульптура українського бароко.
11. Скульптура в інтер'єрі.
12. Творчість найвідоміших сучасних скульпторів.
13. Стильові особливості української скульптури.
14. Міфологічні образи в скульптурі Греції.
15. Відображення в скульптурі ліричної тематики.
16. Декоративна скульптура.
17. Монументальна скульптура.
18. Антична Скульптура.
19. Пам'ятники видатних людей.
20. Пам'ятники предметам в світі.
21. Груповий портрет в скульптурі.
22. Скульптура Древнього Єгипту.
23. Українські свистуни.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, узагальнення, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз скульптурних творів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

10. Методи контролю

Поточний контроль: практичне(індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 6-ому семестрі.

11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Скульптура»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який на високому рівні володіє теоретично-методологічними знаннями у сфері скульптурного мистецтва. Уміє максимально використовувати у педагогічній діяльності набуті знання і практичні уміння, успішно розв'язує проблеми особистісного розвитку учнів, формування у школярів навиків скульптури, естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до української та світової скульптури. Виявляє високий рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення, потребу в художньо-педагогічній діяльності, самовдосконаленні. Демонструє готовність до ефективного здійснення мистецько-виховної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє навчально-програмовим матеріалом у процесі розв'язання творчих завдань з курсу, однак допускає термінологічні помилки, не завжди логічно використовує теоретичні знання. Virізняється стандартністю мистецько-педагогічного мислення. Потребує вдосконалення умінь та навичок, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни, розвитку рівня професійної мотивації.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних аспектів проблеми виховання з скульптури школярів, проте вони недостатньо глибокі та осмислені. Інколи демонструє алогічність у відтворенні навчального матеріалу. Виявляє вміння частково аналізувати теоретичні аспекти проблем мистецького виховання школярів, проте робить неточні висновки. Не вміє застосувати здобуті знання для вирішення мистецько-педагогічних проблем, які виникають у процесі здійснення мистецько-освітньої діяльності.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для мистецько-освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти. Не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

13. Рекомендована література

Базова

1. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. Львів.: інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2000. 132 с.
2. Основи скульптури: навчальний посібник / О.С. Красноголовець. Видавництво: «Знання» 2008.
3. Боголюбов Н. С. Научите детей лепить. *Художник*. 2000. №1. С 35-37.
4. Мистецтво скульптури. Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.: іл. Т. Шмельова.
5. Горинь Б. У пошуках берега: життя і творчість скульптора Івана Севери. Львів.: інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2001. 240с.
6. Ланг Й. Скульптура: для начинающих и студентов художественных вузов Київ. Внешсигма, 2000. 79 с.
7. Одноралов Н.В. Скульптура и скульптурные материалы. Київ: 2000. 182 с.
8. Рабинович М.И. Пластическая анатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. Львів 2000. 174 с.
9. Савицкий С.Л. Работы из глины, гипса и папье-маше в школе. Київ : 2001. 112с.
10. Станкевич М.Є. Скульптура Володимира Мельника. Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2000. 96 с

Допоміжна

11. Доронова Т.Н., Якобсон С.Г. Обучение детей рисованию, лепке, аппликации в игре. Україна 2008. 244 с.
12. Карлов Г.Н. Изображение птиц и зверей. К. 2001. 134 с.
13. Коньшева Н.М. Лепка в навчальних класах. К.2000. 94 с.
14. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. 2004. Вип. № 1.